

Школско такмичење из историје

30. јануара 2024.

Други (II) разред

Лозинка

(петицифрени број и реч)

Број бодова

	63
--	----

Упутства такмичарима

1. Испит се састоји од 25 питања и решаваш га 90 минута.
2. Пре решавања испита требаш пажљиво и правописно тачно да испуниш листић са лозинком.
3. Након што испуниш листић са лозинком, спреми га у коверту.
4. Лозинку са листића препиши на прву страницу испита.
5. Пажљиво прочитај испитне задатке и упутства у задатку.
6. Решења уписуј на предвиђена места у испиту. Испит пиши плавом или црном хемијском оловком.
7. Испит пиши искључиво писаним словима, не штампаним. Пиши читко. Нечитки одговори бодоваће се са 0 бодова.
8. Лична имена и презимена те географска имена пиши изворно према уџбеницима одобреним од МЗО-а у школској години 2023/2024.
9. Користи се листом за концепт током решавања испита јер једном написан одговор у испиту, више није допуштено преправљати. Одговори у концепту се не вреднују.
10. Након завршетка писања испит предај члану Школске комисије.
11. Након објаве привремене скале поретка имаш право увида у испит и право на писану жалбу.

Желимо ти успех на такмичењу!

Школска комисија на такмичењу:

1. _____ (председник Школске комисије)
2. _____ (члан Школске комисије)
3. _____ (члан Школске комисије)

1. Поредај правилно хронолошким редом раносредњовековне европске владаре од оног који је најраније владао до онога који је најкасније владао уписом бројева од 1 до 5 на празне линије.

_____ Василије I _____ Хлодовех _____ Јустинијан I _____ Карло Велики _____ Ираклије

	1
--	---

2. Допуни приказани узрочно - последични ток догађаја уписујући у празан простор слово које стоји испред тачног одговора

- a. уједињење франачких племена под Хлодовехом
- b. династичке промене у Франачкој
- c. оснивање маркгрофовија
- d. Карло Велики постаје „император и август“

	1
--	---

3. Повежи хрватске раносредњовековне владаре са обележјима њихове владавине уписом припадајућег броја на празне линије испред имена владара. Два појма са десне стране су вишак и не припадају нигде.

_____ Петар Крешимир IV

_____ Бранимир

_____ Мислав

_____ Домагој

1. први забележени сукоби Хрвата и Венеције

2. од Византије добија знаке краљевске власти

3. „mare nostrum Dalmaticum“

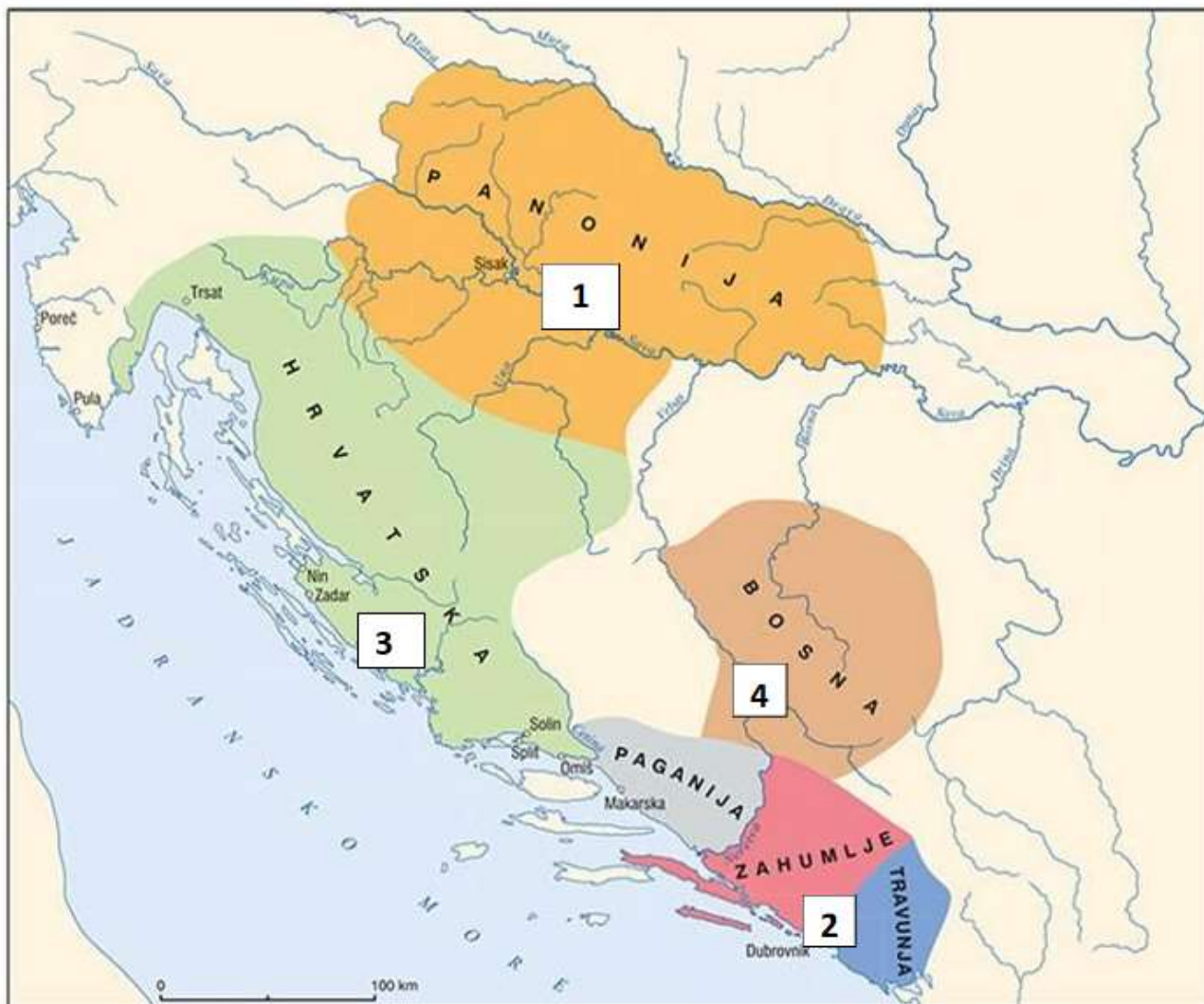
4. борбе са Арабљанима (Сараценима) на Јадрану

5. папин благослов 879. г.

6. папин изасланик Гебизон га окунио

	4
--	---

4. Пажљиво погледај приказану карту са почетка 9. века и одговори на питања.

- a. Којим је бројем означена територија у данашњој Хрватској на којој је 818/819. године почео устанак против Франачке? _____

	1
--	---

- b. Којим је бројем означена територија владања кнеза који је одбио учествовати у поменутом устанку? _____

	1
--	---

- c. С обзиром на историјски концепт, напиши име франачког маркгрофа у време чије управе је почео наведени устанак. _____

	1
--	---

5. Следећи задатак реши поређењем две слике, које приказују византијског цара Јустинијана I и царицу Теодору. Прочи слике и одговори на следећа питања.

- a. По чему препознајеш да се портрети налазе на сакралном објекту, односно да су везани за црквени простор? Наведи два примера.

	2
--	---

- b. Упореди како су на сликовним изворима приказани цар и царица. Издвоји две одлике по којима се види да је Теодора имала равноправан положај у односу на Јустинијана.

	2
--	---

6. Погледај слике камених фрагмената и одговори на следећа питања.

Слика 1: забат из Уздоља код Книна

Слика 2: фрагмент из Рижиница

- а. Који су процес потицали хрватски владари, а доказују га приказани извори?

	1
--	---

- б. С обзиром на историјски контекст, наведи имена хрватских владара које повезујемо са приказаним каменим фрагментима.

	2
--	---

7. Пажљиво проучи део текста из дела „О управљању царством“ византијског цара Константина VII Порфирогенета, који говори о досељавању Хрвата и одговори на следећа питања.

“... Тада су Хрвати, на заповест цара Ираклија, пограбили оружје, истерали из тих крајева Аваре и населили се по наређењу цара Ираклија у земљи Авара... А у то доба су Хрвати имали Поргина оца за владара... Хрвати су пак становали у оно време с ону страну Баварске, где су данас Бјелохрвати. Један од њихових родова, наиме петеро браће, Клукас, и Лобелос, и Косентзес, и Мухло, и Хробатос, и две сестре, Туга и Буга, оделили су се од њих и дошли заједно са својим народом у Далмацију и нашли Аваре у поседу те покрајине. Пошто су неко време међусобно ратовали, победили су Хрвати; неке су од Авара поклати, а остале су присилили да се покоре. Отада су у тој покрајини завладали Хрвати; и сада још има у Хрватској потомака Авара и види им се да су Авари.(...)”

Пошто су у доба истога ромејског цара Ираклија ови Романи протерани од Авара, њихове су земље стајале пусте. По наређењу дакле цара Ираклија ови Хрвати, пограбивши оружје и протеравши оданле Аваре, настане се по одредби цара Ираклија, у тој земљи Авара, у којој сада станују.“

- a. Наведи латински назив понуђеног писаног извора.

	1
--	---

- b. На основу приказаног извора опиши какав је био однос Хрвата према Аварима.

	1
--	---

- c. У којој се данашњој држави налази територија где су, према извору, живели Бјелохрвати?

	1
--	---

8. У следећем задатку заокружи слово испред тачне тврдње, која се односи на промене у одликама хрватске историје током прве половине 10. века.

- a. арабљанске провале на Јадрану
- b. продор Нормана на север Јадрана
- c. ширење угарске краљевске династије на хрватски престол
- d. први именом познати хрватски бан

	1
--	---

9. У следећем задатку заокружи слово испред тачне тврдње, која се односи на друштвене промене у раносредњовековним германским и словенским друштвима.

- a. развој сеоских општина током раног средњег века, показује ширење краљевских поседа
- b. развој витешке културе
- c. слој кметова развио се искључиво од слободних сељака
- d. утицај статуса појединца у родовском друштву на имовинско раслојавање у време досељења

	1
--	---

10. У следећем задатку заокружи један тачан одговор.

Са којим владаром повезујемо следеће догађаје: почетак новог успона Византије, напредак процеса феудализације, основана тема Далмација, ратови са Бугарима?

- a. Јустин I
- b. Зенон
- c. Василије I
- d. Василије II

	1
--	---

11. Пажљиво проучи средњовековну илуминацију, која приказује франачког владара Хлодовеха. Одговори на следећа питања.

- a. Који процес почиње у Франачкој истовремено са развојем државе, а приказан је на илуминацији?

	1
--	---

- b. Која два друштвена слоја учаваш на илуминацији?

	2
--	---

- c. С обзиром на историјски контекст, наведи један узрок приказаног процеса .

	1
--	---

12. Прочитај текст увода и закључка Трпимирове даровнице (документ кнеза Трпимира) и одговори на следећа питања.

„Зато ја, иако грешник, Трпимир, по Божјој одредби владар Хрвата, несталан о последњем дану као и часу, који је човеку непознат, веома забринут за своју душу, једнодушном приволом свих мојих жупана, саградих самостан и онде доведох хор редовника. (...)

Учињено у месту званом Бијаћи, у горе споменуто време, те оснажено посведочењем и присутношћу, општим пристанком и вољом сведока.

Знак мојом руком, који горе: Трпимир, владар, овога дароватељ и издавач, Знак руком: Комичај, жупан, сведок. 3. р.: Прециља, жупан, свј. 3. р.: Немистл, ж., све. 3. р.: Зашата, ж., све. 3. р.: Људевит, ж., све. 3. р.: Витоља, ж., све. 3. р.: Озамил, његов брат, све. 3. р.: Његуча, коморник, све. 3. р.: Жуљ, све. 3. р.: Потехан, све. 3. в.: Жутомисти, све. 3. р.: Дамнана, све. 3. р.: Доминик, свештеник, капелан, све. 2. р.: Кипријан, капелан, све.

Ја, Мартин свештеник, капелан, на налог и замолбу господара мога, споменутог владара, написах исправу и властитом руком заврших, знак руком учиних.“

- а. на чему се заснива Трпимирова власт према наведеном историјском извору?

	1
--	---

- б. Наведи две дворске функције које препознајеш из извора, а да нису владарева или црквена функција.

	2
--	---

- с. Проучивши имена потписника и сведока у извору, закључи којег је етничког порекла већина потписника и наведи шта то говори о положају Хрватске унутар Франачке.

	2
--	---

13. Суочи и повежи одређене појмове који описују поједине саставне делове друштвено-привредних односа из историје раносредњовековних европских држава. Упиши припадајуће слово на празне линије са леве стране задатка. Један појам је вишак и нема свој пар.

_____ комендација	a. верност и војна служба
_____ алодијум	b. претварање слободних сељака у зависне сељаке
_____ инвеститура	c. наследни посед који није везан феудалним правом
_____ вазал	d. увођење у неки посед, право или службу
	e. подручје под управом стратега

	4
--	---

14. У следећем задатку заокружи слово испред тачног одговора. Која је последица дезинтеграције Римског Царства на западу Европе у раном средњем веку?

- a. хеленизација
- b. сачувани систем римских цеста
- c. успон спољне трговине
- d. Црква осигуравала ред у доба политичког хаоса
- e. пораст броја становника у градовима

	1
--	---

15. Заокружи слово испред низа који одређује тачан хронолошки низ хрватских владара:

- a. Трпимир II → Мирослав → Стјепан Држислав → Михајло Крешимир II
- b. Мирослав → Трпимир II → Стјепан Држислав → Михајло Крешимир II
- c. Трпимир II → Мирослав → Михајло Крешимир II → Стјепан Држислав
- d. Михајло Крешимир II → Трпимир II → Мирослав → Стјепан Држислав

	1
--	---

16. Пажљиво прочитај одломак из Супетарског картулара састављеног почетком 12. века, који се односи на бенедиктински самостан Св. Петра у Селу, и запис Петра Црног о куповини серва за потребе цркве. Потом одговори на питања.

Одломак 1. „Осим тога купио сам серва по имену Кипријана с његовим синовима, ћерима и виноградима, који леже повише пута испод цркве св. Максима, од Николе за 15 солида (...) Истој цркви дали смо серва по имену Никола с његовом женом Дабрином, са синовима и ћерима те с његовим виноградима ...(...)“

Одломак 2. „Купили смо још нејаког дечака, који се зове Злоба, од његова оца, дали смо га образовати у науци и подићи до свештеничке части, а желимо, да он стално остане овде за потребе те цркве.“

- а) Упоредивши 1 и 2 одломак, напиши која је сличност, а која разлика у положају серва из 1. и серва из 2. одломка након што су купљени.

Сличност:

Разлика:

	2
--	---

17. Одговори на следећа питања.

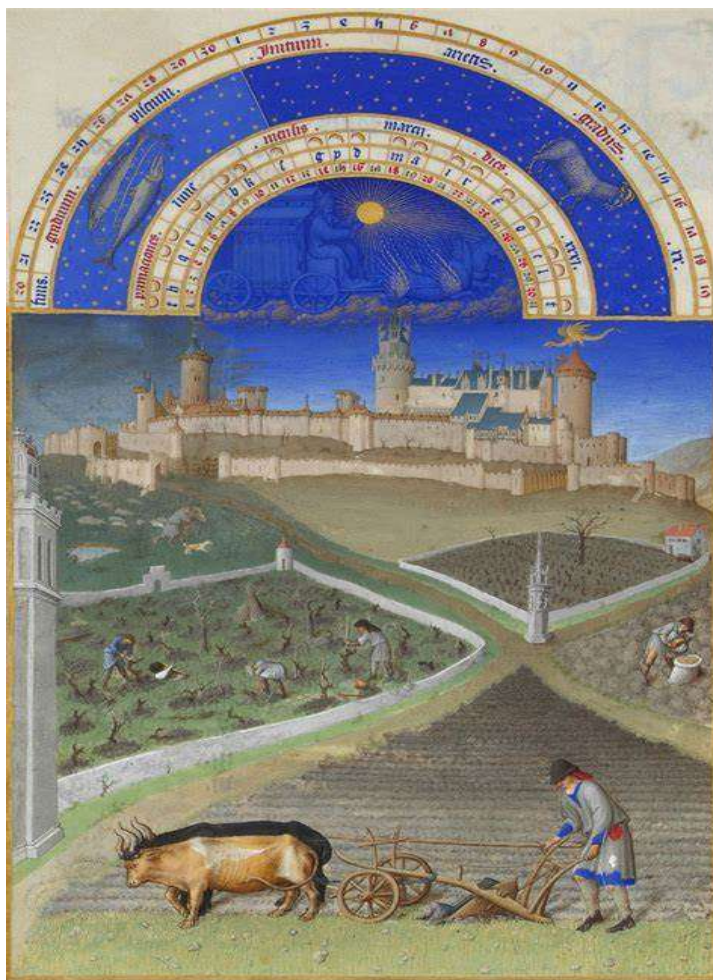
- а. Током сеобе народа Источни Готи (Остроготи) основали су државу. Наведи име њиховог најважнијег владара.

	1
--	---

- б. Наведи град у данашњој Италији који је био центар Остроготске краљевине.

	1
--	---

18. Прочитај слику на средњовековном календару и одговори на следећа питања.

а. Како зовемо друштвено уређење које илуструје приказана слика?

	1
--	---

б. На слици можеш уочити симболе и мотиве који представљају два средњовековна staleжа. Издвоји по један симбол за сваки наводећи о ком staleжу је реч.

	2
--	---

19. Пажљиво посматрај слику која приказује коњичку статуу Карла Великог и одговори на следећа питања.

a. Напиши два знака владарске части која препознајеш на слици.

	2
--	---

b. Које политичко обележје његове владавине наглашава такав приказ Карла Великог?

	1
--	---

20. Међу ретким познатим женама из периода хрватских народних владара истиче се прва претпостављена самостана свете Марије у Задру, коју доводимо у родбинску везу са краљем петром Крешимиром IV. Заокружи слово испред тачног имена прве претпостављене тог манастира.

- a. Векенег (Већенег)
- b. Маруша
- c. Јелена Мадјија
- d. Чика (Chicca)

	1
--	---

21. Пажљиво проучи слику и текст са цигле из Сирмијума из 582. г. и одговори на следећа питања.

„Христe господине, помози граду и одбиј Аварина и чувај римску земљу и онога ко је ово написао.
Амин.“

а. Да ли је приказани извор примарни или секундарни? _____

	1
--	---

б. С обзиром на историјски контекст, одговори на коју се државу односи израз „римска земља“, поменут у извору. _____

	1
--	---

с. Коме се аутор текста обраћа за помоћ? _____

	1
--	---

22. У следећем задатку повежи споменик са његовом важношћу за хрватску историју. Упиши припадајуће слово на празне линије са десне стране задатка. Два су наведена споменика вишак и немају свој пар.

a. Валунска плоча	_____ први помен хрватског народног имена у писаном документу
b. Натпис из Капитула код Книна	_____ први помен хрватског народног имена на латинском језику и имена владара у народном облику у камену
c. Башћанска плоча	_____ први помен имена хрватског владара у камену на латинском језику
d. Олтарна преграда из Рижиница	_____ први помен имена хрватског владара и хрватског народа на хрватском језику у камену
e. Трпимирова даровница	
f. Бранимиров натпис из Шопота	

	4
--	---

23. Пажљиво прочитај део текста из завета краља Звонимира и одговори на постављена питања.

„Ја, Дмитар, који се зовем и Звонимир, по милости Божјој кнез Хрватске и Далмације, изабран једногласно у скупштини од целокупнога свештенства и народа за владу у краљевству хрватском и далматинском, а од тебе, господине Гебизоне, који имаш власт од господина нашега папе Гргура постављен заставом, мачем, жезлом и круном, теби се заветујем да ћу стално вршити све што ми његова часна светост налаже, да ћу у свему и по свему чувати верност према столици апостолској, па, што год је у овој краљевини одредила или ће одредити столица апостолска и посланици њени, на то ћу пазити (...) Одређујем да ћу од краљевства што ми је дано такође сваке године на Васкрс платити св. Петру данак од двеста византијских дуката, те наређујем, стално одређујем и потврђујем да то чине до века и они који буду после мене краљевали.“

- a. Како се назива однос који се успоставља између Звонимира и папе, а видљив је из текста?

	1
--	---

- b. Ко је, осим папе и свештеника потврдио Звонимира за краља, што се може ишчитати из извора?

	1
--	---

- c. С обзиром на историјски контекст, наведи пуно име цркве и места крунисања краља Дмитра Звонимира.

	2
--	---

24. Проучи текст документа из 13. века у којем се договарају услови обраде винограда. Заокружи слово испред тачног одговора.

„Радослав Грецкогна узе у закуп и прими на обрађивање од Николе Касоцтија, споменутог конзула, читав његов обрађени виноград, који је имао у Спиљанима покрај винограда Проденова. Уједно обећа, да ће на истом месту уз те лозе у следећих шест година обрадити осам вретена земље истог Николе, ако не буде оправдане или од Бога послане запреке. ... да ће добро и савесно тежити и обрађивати у складу с обичајима и ваљаном навиком града Трогира, наиме једанпут у години обрезасти и двапут окопати и очистити од камења и свакога корова.“

Који је назив друштвеног односа описан у тексту?

- a. комутација
- b. димница
- c. кметство
- d. тежаштина

	1
--	---

25. Од понуђених одговора издвоји онај који се односи на племићку породицу Шубић. Заокружи слово испред тачног одговора.

- a. имали наследну банску част јужно од Купе
- b. наследни винодолски кнежеви
- c. слабљење утицаја након битке код Гвозда
- d. 1411. г. постали задарски кнежеви
- e. ујединили кнежевска праила у Пољичком статуту.

	1
--	---